PRESTATIEAFSPRAAK

DATABANK BOUWMATERIALEN

Deze publicatie is één in de reeks ‘Bouwstenen energiebesparing in prestatieafspraken’, gemaakt in opdracht van Aedes, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Woonbond, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Marlou Boerbooms, Energieambassadeur
Bart Verhaeghe, Communicatie en advies

PRESTATIEAFSPRAAK DATABANK BOUW-MATERIALEN

De gemeente Den Bosch, de vier corporaties in Den Bosch en het Stedelijk Huurdersplatform 's-Hertogenbosch (SHP) sloten in 2018 het Duurzaamheidsakkoord 2018-2025. Het akkoord gaat in op vier thema's: Energie, Circulariteit, Klimaatadaptatie en biodiversiteit en Mens. De ambitie is dat in 2050 in 's-Hertogenbosch de woonwijken (woningen én woonomgeving) volledig duurzaam zijn: CO_2- en energieneutraal, circulair en klimaatbestendig. De inwoners van 's-Hertogenbosch wonen bewust en duurzaam in een gezonde omgeving. In deze publicatie wordt het thema Circulariteit toegelicht.

De corporaties uit Den Bosch zijn BrabantWonen, Zayaz, Mooiland en JOOST. Zij hebben een databank bouwmaterialen opgezet. Materialen die gebruikt worden voor nieuwbouw, renovatie en onderhoud én de materialen die vrijkomen bij sloop, renovatie en onderhoud, zijn in beeld gebracht. Hoe meer corporaties en gemeenten samenwerken op circulariteit, des te groter de beweging naar een meer circulaire economie. Corporaties kunnen alternatieve materialen met minder milieu-impact tegen dezelfde prijs afdwingen bij producenten en leveranciers. De corporaties uit Den Bosch die werkzaam zijn in de gemeenten Oss en Meierijstad, maakten ook hier prestatieafspraken over de thema's uit het Duurzaamheidsakkoord. In deze publicatie worden de prestatieafspraken van de gemeente Den Bosch toegelicht op het thema circulariteit. De overige thema's en afspraken vind je onder het linkje van het duurzaamheidsakkoord en de prestatieafspraken 2020.

VIDEO

Klik hier voor de video.

DUURZAAMHEIDSAKKOORD 2018-2025 DEN BOCH

Daarbij hebben we de volgende doelen voor circulariteit voor 2050:

- Alle gebruikte bouwstoffen en materialen in de woningen en woonomgeving zijn duurzaam conform in ieder geval de vier duurzaamheidsprincipes van The Natural Step;
- Alle bouwstoffen en materialen die vrijkomen bij onderhoud, renovaties en sloop worden hergebruikt. In een circulaire economie bestaat immers geen afval meer.

We doen dit door de komende jaren grootschalig in te zetten op onder meer het:

1. Inzichtelijk maken, uiterlijk eind 2019, van de materialenstroom van hun vastgoed door de corporaties;
2. Opstellen in 2019 van een ontwikkelplan 'circulaire economie' door de gemeente;
3. In samenwerking met andere corporaties, ook landelijk, komen tot een steeds schoner wordende instroom van materialen, waarbij het streven is om in 2030 nagenoeg alleen circulaire materialen te gebruiken. Daarmee wordt ook het gebruik van biobased grondstoffen en het terugdringen van schadelijke stoffen meegenomen;
4. Inrichten van structurele samenwerking met slopers en afvalverwerkers voor het optimaliseren van hergebruik van de uitstroom van bouwstoffen en materialen;
5. De gemeente zal zich inspannen om andere woningontwikkelaars te stimuleren zo veel als mogelijk ook gebruik te maken van circulaire materialen bij de ontwikkeling van vastgoed en aan te sluiten bij de samenwerking met slopers en afvalverwerkers ten aanzien van hergebruik;
6. Beïnvloeden van consumptiegedrag bij bewoners rondom afval en circulariteit; Corporaties stimuleren bijvoorbeeld huurders bij Zelf Aangebrachte Voorzieningen (ZAV) om ook gebruik te maken van circulaire materialen, gelijk oplopend met de voortgang hierin bij de corporaties zelf;
7. Ten behoeve van nieuwbouw wordt een plan ontwikkeld dat aangeeft hoe gebruikers worden gefaciliteerd om tijdens de exploitatie afval te scheiden. In de ontwerpen wordt rekening gehouden met ruimten voor afvalscheiding.

Circulariteit zien we als het hergebruik van materialen en grondstoffen en daarmee het verlagen van het gebruik van milieubelastende materialen. We kiezen ervoor om circulariteit toe te spitsen op grondstoffen/materiaalverbruik. De MilieuPrestatieGebouwen (MPG) geeft de duurzaamheid van een gebouw aan in de vorm van het benoemen van milieubelasting van materialen. Hoe lager de MPG, hoe duurzamer het materiaalgebruik. Deze MPG is bij elke aanvraag voor een omgevingsvergunning verplicht. Per 1 januari 2018 is de MPG genormeerd met een maximumschaduwprijs van € 1,00 per m^2 BVO per jaar. We verwachten dat een ambitieuzere grenswaarde ook gehaald moet kunnen worden. De MPG is een methode waar we mee kunnen sturen, naast het in ieder geval aansluiten bij de vier duurzaamheidsprincipes van The Natural Step.

Concreet betekent dit het volgende:
Corporaties maken inzichtelijk welke waarde (MPG) de nieuwbouwprojecten hebben die nu en in de nabije toekomst worden gerealiseerd. Corporaties berekenen tevens de MPG van hun Meerjaren- begroting tot 2025. In 2019 zijn de resultaten besproken, wordt geanalyseerd of de MPG de juiste methodiek is en zo ja, wordt er mogelijk een zwaardere doelstelling voor de schaduwprijs geformuleerd voor 2025 en verder.

PRESTATIEAFSPRAKEN 2020 DEN BOSCH

Circulariteit: Op basis van het onderzoek naar materialenstromen dat de woningcorporaties in 2019 hebben uitgevoerd, zal in 2020 een kwantitatieve gezamenlijke ambitie afgesproken worden door de corporaties over de materiaalstromen.

WAAROM

Rob Bogaarts, directeur Klant en Samenleving, BrabantWonen: 'Het Duurzaamheidsakkoord geeft ons de kapstok om op de vier thema's van duurzaamheid te handelen. Het gaat om Energie, Circulariteit, Klimaatadaptatie en biodiversiteit en Mens. Wij spreken elkaar aan op de gemaakte afspraken. Het is niet vrijblijvend. Circulariteit levert een forse CO_2-reductie op. Je voorkomt dat je achteraf spijt krijgt van toegepaste materialen met een negatieve impact op onze omgeving. Neem bijvoorbeeld isolatiematerialen op niet-biologische basis. Van productie tot toepassing en zelfs sloop van een gebouw, vormen deze materialen een belasting voor het milieu.'

Harrie Bosch, voorzitter, Huurdersplatform 's-Hertogenbosch (SHP): 'Duurzaamheid hoort erbij. Het is onderdeel van wat een corporatie moet doen. Het gaat niet om betaalbaarheid óf beschikbaarheid óf duurzaamheid. Het hoort bij elkaar. Circulariteit in een logisch onderdeel van duurzaamheid.'

Raoul Beckers, Programmamanager Duurzaamheid, Gemeente 's-Hertogenbosch: 'Het Duurzaamheidsakkoord heeft geleid tot een waardevol samenwerkingsverband. De uitvoering van het akkoord, dat doen wij echt samen. We leren gebruik te maken van elkaars kracht. Wij zetten grote stappen richting duurzaamheid'.

HOE

De corporaties BrabantWonen, Zayaz, Mooiland en JOOST starten een samenwerking om de materialen die de corporaties afvoeren en toevoeren in kaart te brengen. Het resultaat is een databank materialen. De materialen die de corporaties gebruiken voor nieuwbouw, renovatie, onderhoud tot sloop én de materialen die daarbij vrijkomen, zijn in beeld gebracht. Een extern adviseur begeleidde het proces. De corporaties gaven in interviews inzicht in de werkzaamheden die gepland en uitgevoerd zijn in een jaar. Deze werkzaamheden zijn vertaald naar materiaalstromen. De bijbehorende milieu-impact is beoordeeld met de Milieuprestatie van Gebouwen (MPG).

Uit de resultaten blijkt dat nieuwbouw de grootste milieu-impact heeft. De milieu-impact van onderhoud en renovatie-ingrepen is eveneens groot. Glasvervanging, aluminium, koper en staal in installaties zijn de materialen, die in gewicht in kilogram uitgedrukt, het meest gebruikt worden. In de renovatie is keramiek ook een grote materiaalstroom. In gewicht uitgedrukt, gaat het om 200 ton nieuwe materialen en 200 ton afgevoerd materiaal.

VIDEO

Klik hier voor de video.

Renovatie van badkamers en tegelvervanging verklaren dit resultaat. Naast het gewicht, is de milieu-impact in beeld gebracht. Zo veroorzaakt koper bijna de helft van de totale milieu-impact van de renovatie-ingrepen, terwijl het gewicht beperkt was tot 14 ton. Het wordt gebruikt in installaties zoals zonnepanelen. Koper heeft een grote milieu-impact.

Rob Bogaarts, BrabantWonen: 'Wij hebben binnen één jaar de materialenstromen van vier corporaties in beeld gebracht. Dat is een enorme opsteker en duw in de goede richting! Nu kunnen we afspraken gaan maken met leveranciers en producten over circulariteit. Wij laten zien dat het kan en dat het een beweging in gang zet.'

De huurdersorganisaties verenigd in Huurdersplatform 's-Hertogenbosch (SHP) zijn vanaf het allereerste moment betrokken bij het Duurzaamheidsakkoord. In 2017 startte het inspirerend proces, dat tijd en inspanning kost. Harrie Bosch, SHP: 'Wij draaiden mee in het bestuurlijk overleg maar ook in de werkgroepen. Wij zijn heel actief. Er zijn uitstekende afspraken gemaakt. Onze inbreng is dat de woonlasten en energielasten niet stijgen en liever dalen. Dat is ondertekend door alle partijen. Dat doet goed.'

De gemeente Den Bosch is enthousiast over het Duurzaamheidsakkoord. De ambitie is duidelijk en inspireert de partners. De concrete doelstellingen zorgen ervoor dat er een goed uitvoeringsprogramma is gemaakt. Een team van enthousiaste mensen zet de schouders eronder en bespreekt wat nodig is om de resultaten te bereiken. Elke zes weken overlegt het team over de voortgang en wat er nodig is om resultaten te bereiken. Een coördinerende werkgroep onder leiding van een extern projectleider werkt aan de verschillende acties. Raoul Beckers, Gemeente 's-Hertogenbosch:

'Het Duurzaamheidsakkoord past bij ons motto 'gewoon het goede doen'. Elke deelnemer werkt vanuit de eigen verantwoordelijkheid en levert zijn of haar bijdrage. Onderling bieden we elkaar hulp en leren we van ervaringen. Wij gaan echt de goede kant op. Soms is er een tegenvaller en vangen we dat samen op. Wij zijn samen trots op de resultaten.'

WAT GEEF JE MEE AAN ANDERE REGIO'S

Rob Bogaarts, directeur Klant en Samenleving, BrabantWonen: 'In Den Bosch werken wij met de duurzaamheidsregels van The Natural Step. Als je het eens bent over de principes dan bereik je meer in minder tijd. Mijn oproep is om samen te werken. Alle corporaties gebruiken vergelijkbare materialen. Als een corporatie de materialenstroom in beeld brengt, komt zij op een vergelijkbare uitkomst als wij hier in Den Bosch. Samen kunnen wij producenten en leveranciers aanspreken op hun rol. Corporaties kunnen alternatieve materialen met minder milieu-impact tegen dezelfde prijs afdwingen.'

Harrie Bosch, voorzitter, Huurdersplatform 's-Hertogenbosch: 'Mijn advies aan de gemeente en corporatie is om de huurdersorganisatie vanaf de allereerste gesprekken te betrekken. Zo kom je tot een gedragen duurzaamheidsvisie en beleid op gemeentelijk niveau. De huurdersorganisatie zou ik willen adviseren om je betrokkenheid te claimen. Pak je rol en maak het waar. Als het nodig is, beweeg mee. Heb je behoefte aan externe ondersteuning, vraag dit aan de gemeente of corporatie.'

Raoul Beckers, Programmamanager Duurzaamheid, Gemeente 's-Hertogenbosch: 'Pak het op en pak het samen op. Durf naar de lange termijn te kijken. Maak het concreet en focus op samenwerking. Gebruik een gezamenlijke taal zoals The Natural Step zodat je een gezamenlijke koers creëert en deze vasthoudt. Geef ruimte om te vallen en help elkaar om op te staan. Zo kan je grote stappen maken.'

The Natural Step maakt gebruik van vier duurzame waarden:

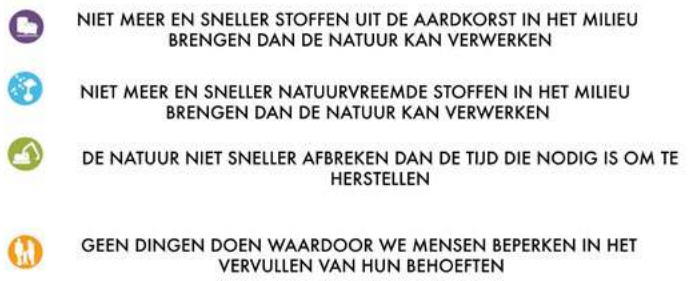

DANK EN MEER INFORMATIE

- Rob Bogaarts, directeur Klant en Samenleving, BrabantWonen: r.bogaarts@brabantwonen.nl
- Harrie Bosch, voorzitter, Huurdersplatform 's-Hertogenbosch: stedelijkhuurdersplatform@gmail.com
- Raoul Beckers, Programmamanager Duurzaamheid, Gemeente 's-Hertogenbosch: r.beckers@s-hertogenbosch.nl

ENERGIEBESPARING IN PRESTATIEAFSPRAKEN

De bouwstenen energiebesparing in prestatieafspraken zijn hier te vinden:

- Aansluiten op een warmtenet
- Duurzaam en betaalbaar warmtenet
- Aardgasvrije wijkaanpak
- Koken zonder aardgas
- Samen met de bewoner verduurzamen
- Bewustwording energiegedrag
- Huurdersorganisaties beheren eigen budget
- Klimaatadaptatie
- Circulariteit
- Databank bouwmaterialen

De bouwstenen zijn een vervolg op de Inspiratiegids energiebesparing in prestatieafspraken (2019). Deze gids geeft inzicht in 12 prestatieafspraken die bijdragen aan lagere woonlasten en een beter wooncomfort.

COLOFON

Deze uitgave is gemaakt in opdracht van:

- Aedes
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Woonbond
- het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
- de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Foto's en video's
Beeldbank BrabantWonen

Redactie en vormgeving

- Marlou Boerbooms marlou@energieambassadeur.nl
- Bart Verhaeghe bcverhaeghe@gmail.com

Mei 2020